

בניין הכוח הימי הטורקי והפעלתו במרחב הימי של שלוש יבשות (אירופה, אפריקה, אסיה)

במסגרת יום עיון- "טורקיה: שכנה שאפתנית ומעצמה ימית"

27 יולי 2026

הכין וערך: שלמה גואטה
עמית מחקר במכון למדיניות ואסטרטגיה ימית

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

חשיבות הזרוע הימית בראיית המשטר הטורקי הנוכחי

❖ המשטר הטורקי הנוכחי חרט על דגלו , בעת הנוכחית, מימוש של שני חזונות:

- דוקטרינת "המולדת הכחולה" (Mavi Vatan).
- חזון ניאו עות'מאני (בשילוב חזון פאן איסלמי).

❖ על מנת לממש את שני החזונות, נדרש בניין כוח מושקע ועתיר נכסים של הזרוע הימית הטורקית והפעלתה במרחבי הים .

הנשיא ארדואן: "כדי לשמור על השלום על אדמתנו, עלינו להחזיק צי חזק שיגן על אזורי הים הרחבים שלנו"

חזון "המולדת הכחולה" - MAVI VATAN

שטח המים
הכלכליים הבלעדיים
הנתבע ע"י טורקיה
בהתאם לדוקטרינת
"המולדת הכחולה"

שנת 2019: הנשיא
ארדואן נואם
כשמאחוריו מפת
"המולדת
הכחולה"

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

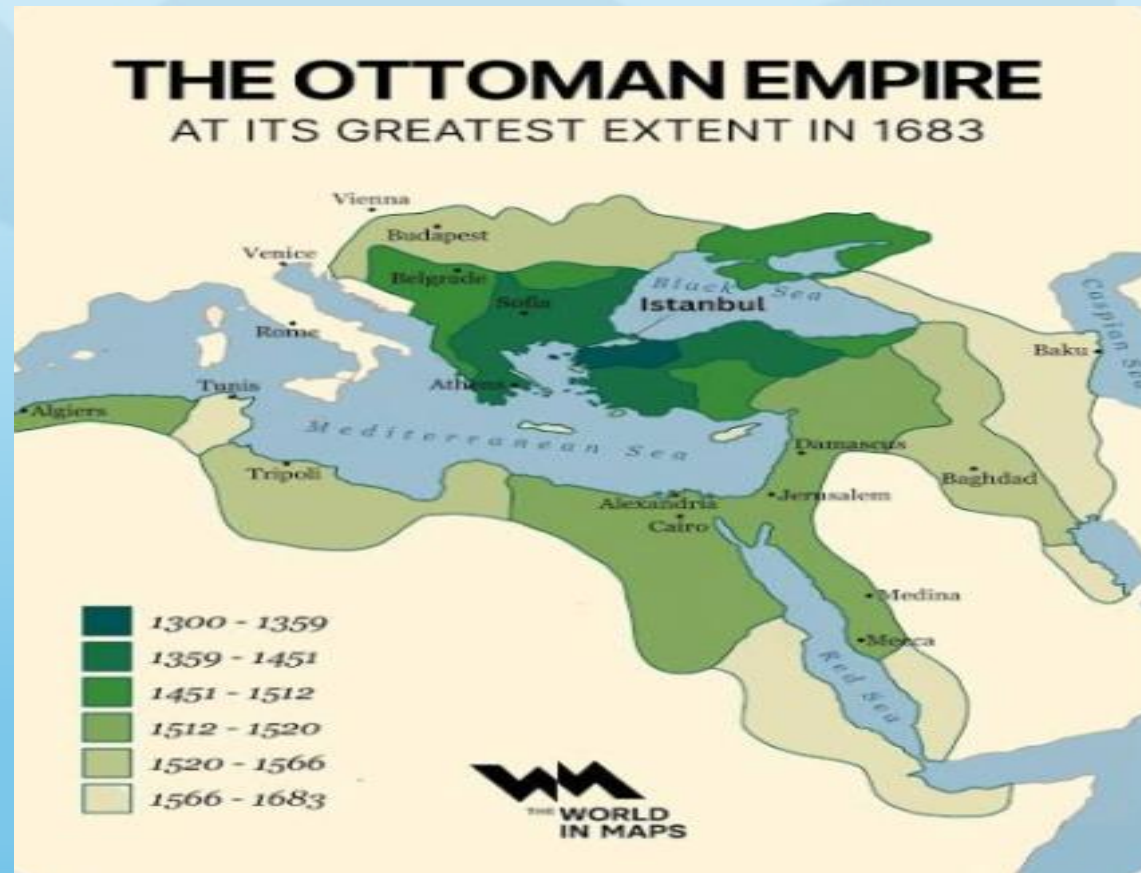

INSTITUTE FOR
MARITIME POLICY
& STRATEGY **MPS**

המכון למדיניות ואסטרטגיה ימית

התפשטות האימפריה העות'מאנית לקראת סוף המאה ה-17

האימפריה שלטה
ברחבי שלוש
יבשות - אסיה,
אירופה ואפריקה,
על שטח עצום
של כ-5.2 מיליון
קמ"ר של קרקע.

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

INSTITUTE FOR
MARITIME POLICY
& STRATEGY

MPS

המכון למדיניות ואסטרטגיה ימית

הזרוע הימית בתקופת האימפריה העות'מאנית

על קצה המזלג

מפאת קוצר הזמן והיריעה, נדלג על תיאור הזרוע הימית בתקופת האימפריה העות'מאנית עד להתפרקותה לאחר מלחמת העולם הראשונה. בהתייחס לתקופת זמן זו יצוינו **ציוני הדרך הבולטים הבאים**:

❖ **קרב פרבזה (1538)** - ניצחון מוחץ עות'מאני, שליטה בים התיכון למשך עשרות שנים.

❖ **קרב ג'רבה (1560)** - ניצחון עות'מאני גדול; ביסוס השליטה בצפון אפריקה.

❖ **קרב לפנטו השני (1571)** - תבוסה עות'מאנית קשה, סוף ההגמוניה העות'מאנית בים התיכון.

❖ **קרב נאווארינו (1827)** - השמדת הצי העות'מאני-מצרי.

❖ **קרב סינופ (1853)** - תבוסה עות'מאנית מוחצת, תחילת מלחמת קרים.

❖ **קרבות הדרדנלים** במלחמת העולם הראשונה (1915) - העות'מאניים מנצחים ומונעים פריצה ימית לאיסטנבול.

בניין הכוח הימי הטורקי עד סוף המאה ה-20

חלק א' (1923-1970)

❖ תקופת ההתאוששות והיסודות (1923-1950) -

❑ **צי קטן**, מיושן, ומוגבל מאוד ביכולותיו.

❑ רכישת ספינות ישנות מבריטניה ואיטליה. בניית מספנות בסיסיות (גולג'וק, איסטנבול). קבלת סיוע טכני מבריטניה וגרמניה.

❑ אימוץ דוקטרינה הגנתית: **הגנת חופים ומיצרים**.

❖ הצטרפות לנאט"ו והמודרניזציה האמריקאית (1950-1970) -

❑ לאחר הצטרפות טורקיה לנאט"ו, קליטת עשרות אוניות מלחמה מארה"ב ומערב אירופה (משחתות, צוללות, פריגטות, כלי נחיתה). הקמת מערך לוגיסטי מודרני.

❑ אימוץ דוקטרינה מערבית מלאה. הקמת בסיסים ימיים גדולים בים השחור ובים האגאי.

❑ **הצי הטורקי הפך מכוח חופי לכוח אזורי משמעותי.**

בניין הכוח הימי הטורקי עד סוף המאה ה-20

חלק ב' (1974-2000)

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

❖ מלחמת קפריסין והשלכותיה על בניין הכוח הימי (1974-1980):

❑ הפלישה הצבאית קפריסין (1974) מהווה נקודת מפנה. הצי הטורקי ביצע נחיתה אמפיבית מוצלחת.

❑ הוטל אמברגו אמריקאי על טורקיה (1975-1978), שאילץ את טורקיה לפתח תעשייה ביטחונית עצמאית.

❑ האמברגו היווה זרז לעצמאות תעשייתית. בין השאר בתחום הימי. הוספת מספנות וביסוס קיימות. פיתוח מערכות נשק מקומיות. התחלה של בניית כלי שיט צבאיים בטורקיה עצמה.

❖ בניין כוח עצמי — תחילת העצמאות הימית (1980-2000):

❑ טורקיה מתחילה לבנות צי מודרני משלה. הצי הופך למתקדם טכנולוגית ומתבסס על ייצור עצמי.

❑ בניית קורבטות מקומיות, שדרוג צוללות גרמניות מסוג Type209, תחילת פיתוח טילים ימיים, בניית מערך לוחמה אלקטרונית.

❑ הקמת פיקוד צי מודרני בים התיכון.

❑ במקביל: רכישת פריגטות אמריקאיות מסוג Oliver Hazard Perry.

INSTITUTE FOR
MARITIME POLICY
& STRATEGY MPS

המכון למדיניות ואסטרטגיה ימית

המאה ה-21 גיבוש אסטרטגיה ימית חדשה

ובניין כוח ימי

❖ בשנת 2016 בהובלתו של , מפקד הצי הטורקי דאז, אדמירל Bostanoglu Bulent, התגבש והתפרסם מסמך שביטא את האסטרטגיה הימית החדשה.

❖ המוטו המרכזי והסלוגן הפותח של מסמך האסטרטגיה:

" Strong at Sea, Safe at Home; Present at Sea, Influential in the World"

❖ התוכנית האסטרטגית מדגישה את היותה של טורקיה במרחב האפרו-אירו-אסייתי

❖ אסטרטגיה ימית זו , נועדה בין השאר להצדיק את תהליך בניין הכוח הימי המשמעותי, שקיבל תאוצה מאז העשור הראשון של המאה ה-21.

❖ כמו גם , לצקת תכנים ויכולות למימושה של דוקטרינת "המולדת הכחולה" שהחלה להתגבש בעשור הראשון של המאה ה-21 (ג'ים גרונדיז 2006) .

המאה ה-21 המהפך בבניין הכוח הימי

והיצור העצמי בטורקיה

❖ בשלהי המאה ה-20, תקופת מעבר בצי הטורקי מבניין כוח משולב, בחלקו בסיוע זר ובחלקו מיצור או שדרוג מקומי.

❖ מהעשור הראשון של המאה ה-21 התבססות על בניין כוח ימי עצמאי של כלי שייט אמל"ח ימי, לרבות ייצוא למדינות ידידותיות.

❖ במסגרת תוכנית הצטיידות רב שנתית המוכרת בכינוי MILGEM, תצוין הבנייה העצמית של הדגמים הבאים:

❑ צוללות מסדרת Reis (ברישיון גרמני של דגם 214).

❑ פריגטות רב תכליתיות מסדרת Istif.

❑ קורבטות נצ"ל מסדרת Ada.

❑ נושאת כלי טייס וגייסות Anadolu (על בסיס דגם ספרדי).

❖ במקביל תהליך של התעשיות הביטחוניות בטורקיה לפיתוח וייצור מערכות אמל"ח ימי (טילי שיוט, טילים בליסטיים, טורפדו ומוקשים ימיים, מערכות אלקטרוניקה ול"א, מל"טים וכלים בלתי מאוישים).

פריגטה רב תכליתית מדגם "איסטנבול"

מסדרת ISTIF

פריגטה בהדחק
של 3,100 טון.
10 פריגטות
נבנות ב-4
מספנות בטורקיה
מאז שנת 2017.
8 פריגטות
מיועדות לצי
הטורקי,
2 פריגטות נבנות
עבור הצי
האינדונזי.

קורבטה נגד צוללות מדגם ADA

קורבטה בהדחק של
2,400 טון.

4 קורבטות נבנו עבור
הצי הטורקי, קורבטה
חמישית משמשת
כאוניית ביון בצי
הטורקי.

4 קורבטות בשימוש
הצי הפקיסטני, 2
קורבטות נמסרו
לאוקראינה, 3
קורבטות נבנות
במלזיה.

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

TCG Anadolu (L-400)

נושאת כלי טייס וגייסות

אונייה בהדחק
של כ-27,000
טון. אורך כ-230
מ'.
נבנתה בטורקיה
על בסיס דגם
ספרדי (חואן
קרלוס).

TCG על הסיפון של Baykar Bayraktar TB3

Anadolu

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

שדרוג צוללות וותיקות ובניית דגם חדש (Reis)

(יפורט בהרחבה בהרצאה הבאה)

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

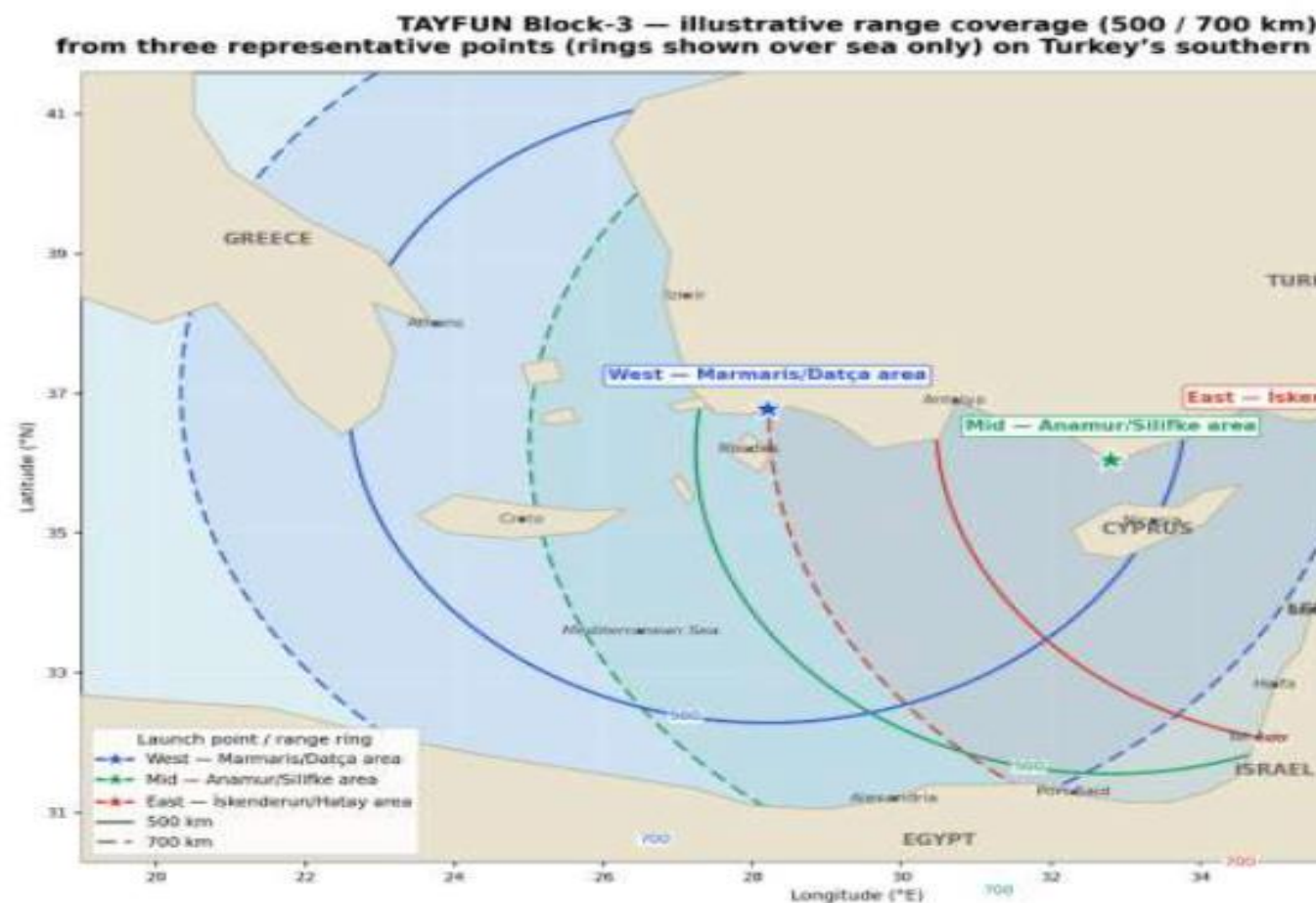
טיל שיוט ימי מתוצרת עצמית-ATMACA

טיל חופי ומושט
כולל מצוללות
לטווח של כ-250
ק"מ

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

הטיל הבליסטי נגד אוניות "טייפון-בלוק 3"

טייפון בלוק 3: שיגור ופגיעה בכלי שיט קטן בתנועה

מפה סכמתית, וללא פרשנות, אודות מרחבי הכיסוי בים התיכון בטווח 500 ו-700 ק"מ משלוש נקודות שיגור

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

המשך בניין הכוח הימי הטורקי לשנים 2030-2040

❖ לקראת העשורים הבאים צפויה התעצמות ימית שאפתנית שתכלול בין השאר:

❑ משחתות מדגם TF-2000 (מעל 8,000 טון).

❑ במקביל, תוספת והרחבה של תוכנית Milgem (קורבטות Ada ופריגטות מדגם ISTIF-איסטנבול).

❑ החלה בשנת 2025 בניית דור עצמאי חדש של 6 צוללות-תוכנית Milden, שהראשונה בהן תושלם ב- 2030/31. במקביל, המשך בנייה וקליטה של צוללות Reis

❑ הצהרה טורקית המבטאת שאיפה עתידית לבניית צוללת מונעת גרעין (תוכנית Nukden)

❑ בניית גרסה חדשה של נושאת מטוסים קלה- תוכנית Mugem.

MILDEN / Milli Denizaltı הצוללת הלאומית

השלב החמישי: 6 מדגם זה, 2,000/2,200 טון בכפוף להתקדמות ותקצוב

2012 –

תחילת תוכנית לאומית

2022-23 –

תכן רעיוני והגדרת תצורה

2023-25 –

תכן ראשוני ומפורט

2024-25 –

ריתוך ראשון ובלוק לבדיקה בגוצ'וק

2030-31 –

יעד לצוללת ראשונה

5

Turkey, "MILDEN" Class

TURKISH NAVY CONCEPT 15.06.2017
Drawing Çınar Çakmak 17.06.2017
Revise 17.06.2017

Approximately Displacement:
2,000 t (surfaced)
2,200 t (submerged)
Length: 70.0 m
Beam: 7.0 m
Draught: 7.0 m

בניין כוח ימי עתידי לשנים 2030-2040

משחתת רב תכליתית מדגם TF-2000

משחתת רב תכליתית בדגש על הגנ"א

מתוכננות להיבנות 7-8 משחתות

צפי תחילת בניה 2026-2027

צפי סיום כלי ראשון 2030-2031

הדחק כ-7,000-8,000 טון.

אורך כ-150 מ'

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

נושאת מטוסים עתידית מסדרת Mugem

אוניה בהדחק של כ-60,000
טון ובאורך של כ-285 מטר.
מתוכננת לשאת מגוון של
כלי טייס כולל לא מאוישים
וכלי שייט על מימים ותת
מימיים לא מאוישים.
תחילת תכנון ופיתוח 2023,
תחילת בנייה במספנות
איסטנבול ינואר 2025, צפי
מסירה 2032

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

הקמת סד"כ של כלי שייט טורקים לביצוע סקרים סיסמיים וקידוח להפקת אנרגיה

❖ על מנת לממש את חזון "המולדת הכחולה",
נדרשת תשתית מתאימה.

❖ מהעשור השני של המאה ה-21 החלה הצטיידות
טורקית מסיבית של פלטפורמות ימיות

❖ שמיועדות לביצוע סקרים סיסמיים ולביצוע
קידוחים להפקת מרבצי אנרגיה.

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

❖ לביצוע סקרים סיסמיים מוכרות לפחות 3 אוניות :

Barbaros (נבנתה בנורבגיה). ☐

Oroc Reis (כנראה נבנתה בטורקיה). ☐

Snr-Sismik (נבנתה במספנות איסטנבול). ☐

כלי שיט טורקיים למחקר סיסמי

לקידוח והפקת אנרגיה מוכרות לפחות 6 אוניות

(אונייה שביעית בבניה);

Fatih ☐ (נבנתה בדרום קוריאה).

Yavuz ☐ (נבנתה בדרום קוריאה).

Kanuni ☐ (נבנתה כנראה בדרום קוריאה).

Abdulhamid Han ☐ (נבנתה כנראה בדרום
קוריאה).

Yildirin ☐ (נבנתה בדרום קוריאה בשנת 2024).

Cagri Bey ☐ (נבנתה בדרום קוריאה בשנת 2024).

מדגם של כלי שיט טורקיים לקידוח והפקה

לאחר שסקרנו את בניין הכוח של הזרוע

הימית הטורקית

נסקור כעת את מאפייני הפעלתה במרחבי הים

של היבשות: אירופה, אפריקה ואסיה

מרחבי הפעילות של הזרוע הימית הטורקית

בעשור האחרון

בהתאם לתוכנית האסטרטגית הימית החדשה משנת 2016 ובהלימה לחזון "המולדת הכחולה" ולחזון "הניאו-עות'מאני", פעילותה והפעלתה של הזרוע הימית הטורקית באה לידי ביטוי במרחבי הים הבאים:

- ☐ הים השחור והים האגאי.
- ☐ מרכז ומזרח הים התיכון.
- ☐ הים האדום ומזרח אפריקה לרבות מפרץ עדן.
- ☐ המפרץ הפרסי והים הערבי.
- ☐ תת היבשת ההודית.

הים השחור כמרחב פעילות של זרוע הים הטורקית

- ❖ הים השחור לרבות מיצרי הים, הבוספורוס והדרדנלים, מהווים מרחב טבעי ומובן מאליו לפעילות הזרוע הימית הטורקית מקדמה דנא.
- ❖ טורקיה הינה אחת מששת מדינות הגובלות בים השחור. בשנים האחרונות עלתה חשיבותו של מרחב זה מנקודת ראות טורקית על רקע:
 - גילוי מרבץ גדול של גז ב-EEZ הטורקי בים השחור-שדה הגז סקריה (Sakarya). התגלה בשנת 2020 וההפקה ממנו החלה בשנת 2023.
 - מלחמת רוסיה אוקראינה שהחלה בפברואר 2022, הצריכה פעילות ימית אינטנסיבית במיוחד של הצי הטורקי בים השחור שכללה: זיהוי ונטרול איומים ימיים, סיורים רציפים, שימוש נרחב במל"טים, הובלת כוח בינלאומי לסילוק מוקשים בשיתוף רומניה ובולגריה.
 - פעילות זו משקפת את רצונה של טורקיה להבטיח את נתיבי השיט ואת ביטחונה מול זליגת איומים מהמלחמה כמו גם לחזק את מעמדה ככוח ימי מרכזי בים השחור.

הים האגאי כמרחב פעילות של זרוע הים הטורקית

❖ הים האגאי הוא זירה של מתיחות מתמשכת בין טורקיה ליוון, בעיקר סביב גבולות ימיים, ריבונות ואנרגיה.

❖ בשנים האחרונות התחדדה המחלוקת בין שתי המדינות על רקע תביעה טורקית לשנות את תיחום המים הכלכליים (EEZ) במרחב זה וברוח דוקטרינת „המולדת הכחולה“ (Mavi Vatan).

❖ יש להניח כי המתיחות בין טורקיה ליוון, בים האגאי, מהווה גם ביטוי למגמת הנאו-עות'מאנית שמטרתה להחזיר את טורקיה למעמד של כוח אזורי מוביל במרחב זה.

❖ המחלוקת בין טורקיה ליוון, על רקע תיחום המים הכלכליים בים האגאי תגלוש, כפי שיוסקר בהמשך, גם למרכז ומזרח הים התיכון.

❖ מבחינת הפעילות הימית, טורקיה שיגרה למרחב זה בשנת 2020 כלים שביצעו סקר סיסמי בליווי של אוניות מלחמה.

❖ כמו גם ביצע הצי הטורקי תמרונים ימיים רחבי היקף בשנת 2019 ובשנת 2022 שנשאו את הכותרת: „המולדת הכחולה“, בהשתתפות עשרות רבות של כלי שיט.

התביעה הטורקית למים כלכליים בים השחור ביס האגאי ובמזרח הים התיכון

(צד ימין המצב הקיים, צד שמאל הדרישה הטורקית)

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

INSTITUTE FOR
MARITIME POLICY
& STRATEGY **MPS**

המכון למדיניות ואסטרטגיה ימית

הים התיכון כמרחב פעילות של הזרוע הימית הטורקית

בסימן "המולדת הכחולה" במאה ה-21

- ❖ המתיחות בין **טורקיה ליוון** על רקע המחלוקת על תיחום המים הכלכליים בים האגאי גלשה , כאמור, לים התיכון והציפה מתיחות גם מול **קפריסין**.
- ❖ מתיחות זו גאתה בשל הסכם הבנות **שנחתם בנובמבר 2019** בין טורקיה לבין ממשלת לוב השולטת בטרिפולי במערב המדינה הלובית (GNA-General National Congress).
- ❖ הסכם זה קבע **באופן חד-צדדי** תיחום של אזור כלכלי (EEZ) **טורקי לובי משותף** שקורא תגר על תחומי מים כלכליים של יוון וקפריסין.
- ❖ ראויה לציון העובדה כי התחום המשותף בין שתי המדינות הינו פוליגון שהצלע הדרומית שלו, ממוקמת בחוף המזרחי של לוב, **הנתון דווקא לשליטת ממשלת טוברוק** (ממשלת היציבות הלאומית Government of National Stability-GNS).
- ❖ לאחר חתימת הסכם ההבנות החלה טורקיה לפרוס כוחות צבא בלוב **לרבות יחידות צי**, בין השאר פעל הצי הטורקי בחלקו המערבי של אזור החוף באמצעות פריגטות, וכנראה גם צוללות. כמו כן דובר על **הקמת בסיס ימי טורקי בסירת ו/או בחומס**.
- ❖ הפעילות המתריסה בים התיכון , מול יוון וקפריסין כמו גם ההסכם עם לוב , עמדה בעיקרה בסימון מימוש חזון **"המולדת הכחולה"** , אולם יש להניח שגם החזון **"הניאו-עות'מאני"** שיחק תפקיד (לוב, יוון וקפריסין היו נתונות בעבר תחת שליטת האימפריה העות'מאנית).

המחלוקת סביב המים הכלכליים בים התיכון

במשולש המדינות: טורקיה-יוון-קפריסין

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

INSTITUTE FOR
MARITIME POLICY
& STRATEGY
MPS

המכון למדיניות ואסטרטגיה ימית

משמעות הדרישה הטורקית

בנוגע לפרויקט EAST-MED

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

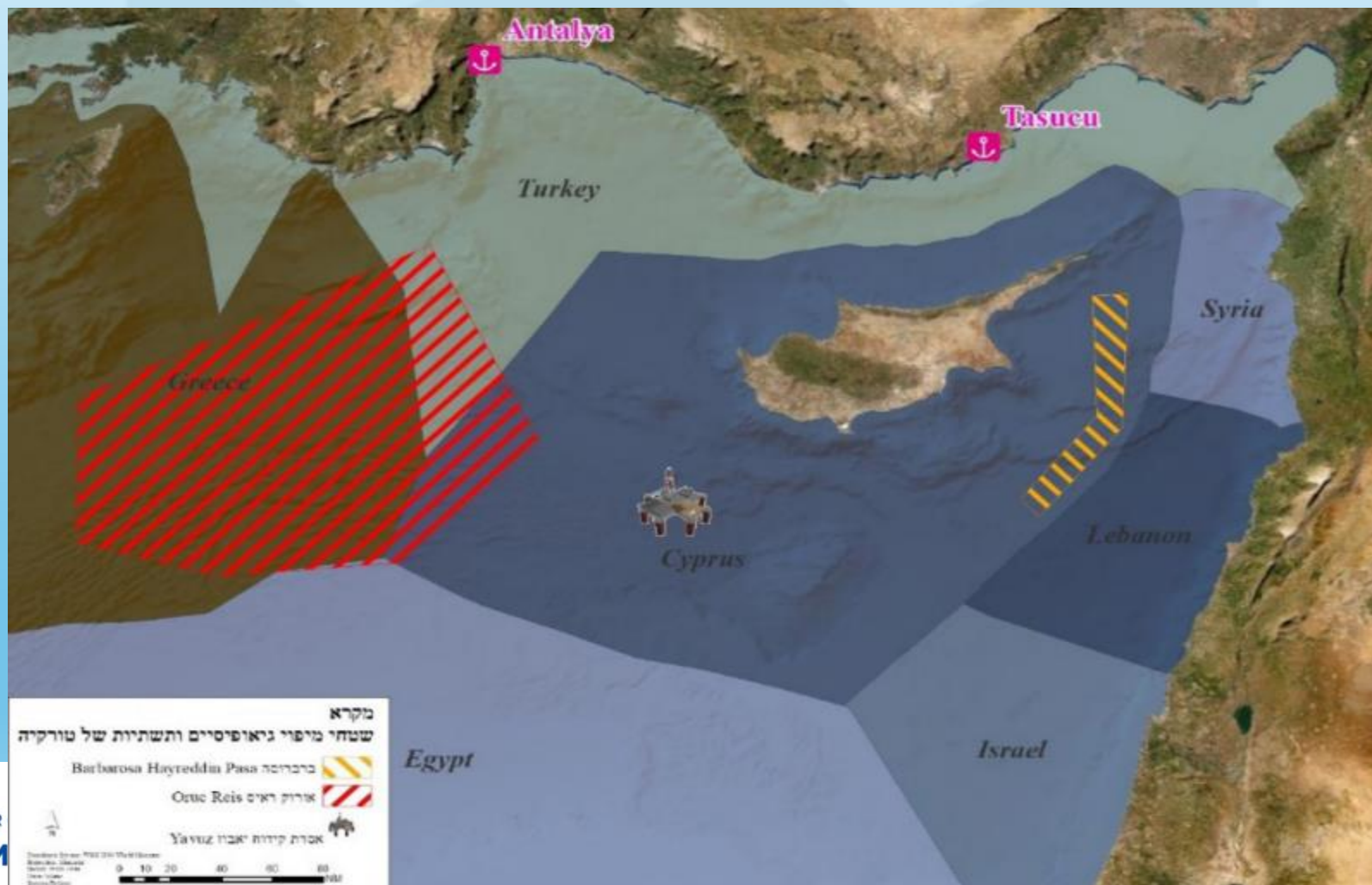

INSTITUTE FOR
MARITIME POLICY
& STRATEGY

MPS

המכון למדיניות ואסטרטגיה ימית

סקרים סיסמיים שערכה טורקיה בשנת 2020 במרחבי האזור הכלכלי של קפריסין ויוון

ISRAELI NATIONAL CENTER
BLUE ECONOMY

פריגטות של הצי הטורקי מאבטחות בשנת 2020 את פעילותה של אוניית הסקר Oruc Reis

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

הסכם הבנות בין טורקיה ללוב מנובמבר 2019

לכינון מים כלכליים משותפים

תשומת לב לעובדה שהחלק

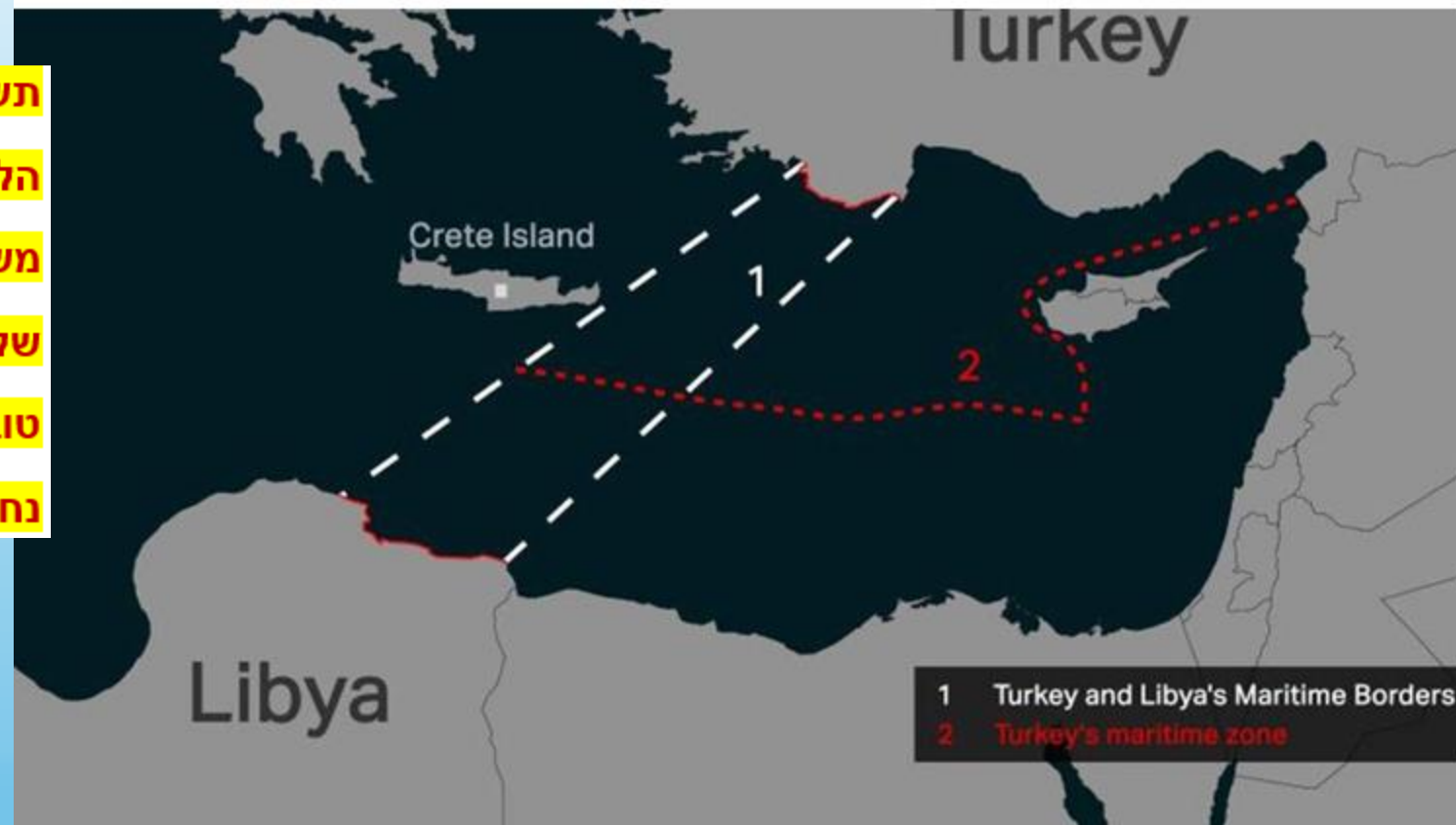
הלובי של המתחם המשותף

משתרע לאורך קו החוף המזרחי

של לוב הנתון לשליטת ממשלת

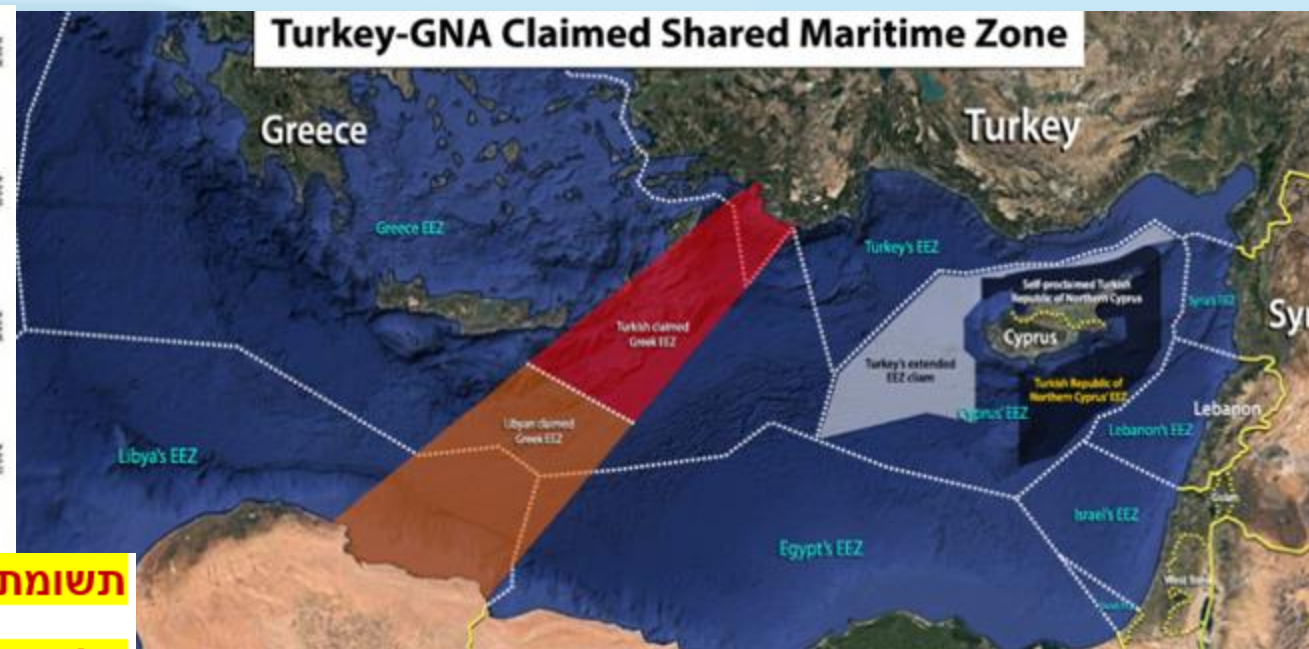
טוברוק ולא ממשלת טריפולי שעימה

נחתם הסכם ההבנות בנובמבר 2019

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

כינון מים כלכליים משותפים בין טורקיה לממשלת טריפולי בלוב

תשומת לב לעובדה שהחלק

הלובי של המתחם המשותף

משתרע לאורך קו החוף המזרחי

של לוב הנתון לשליטת ממשלת

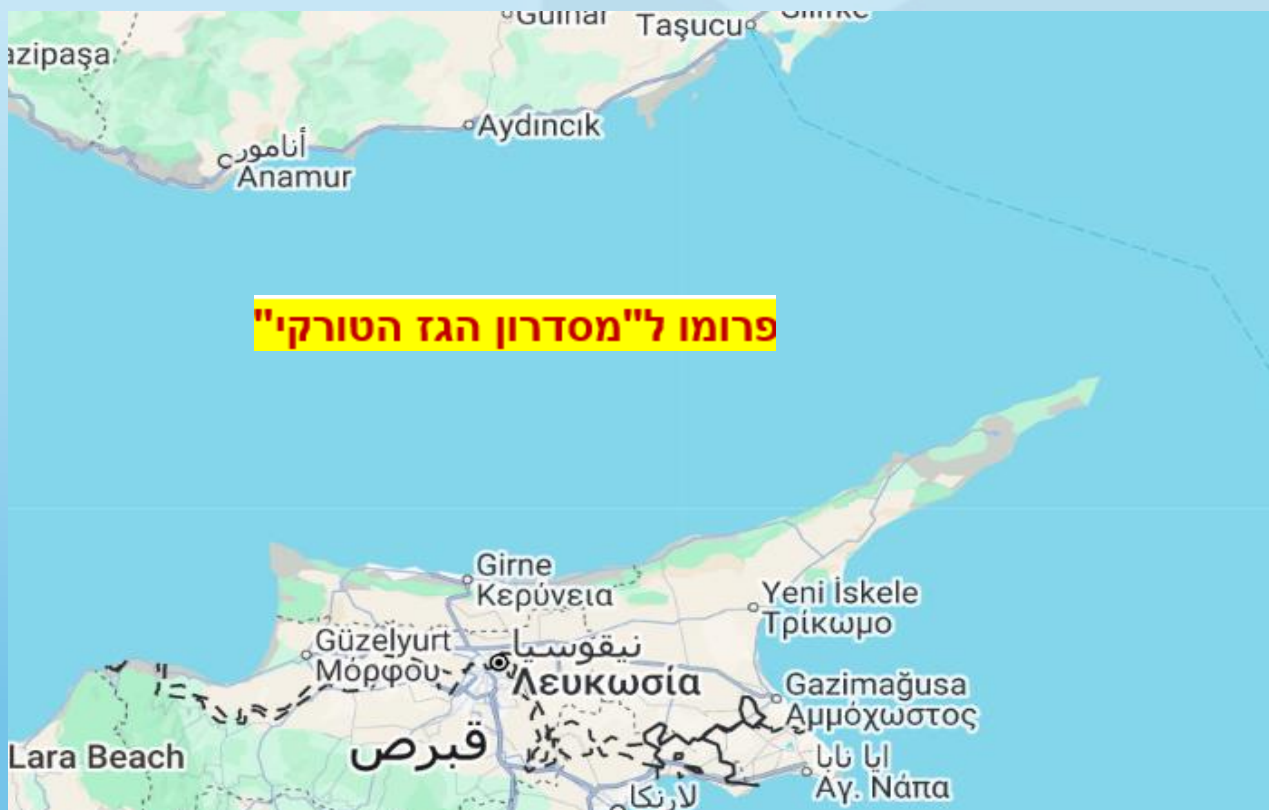
טוברוק ולא ממשלת טריפולי שעימה

נחתם הסכם ההבנות בנובמבר 2019

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

סקר סיסמי לקראת הנחת צינור גז בין העיר אנאמור לתחנת כוח בקפריסין הטורקית

"חם מהתנור"

האונייה Aruc Reis צפויה לבצע עד

סוף חודש אוגוסט 2026 סקר סיסמי

במרחב שבין חוף אנטליה לצפון החוף

של קפריסין הטורקית. לקראת הנחת

זוג צינורות גז באורך של כ-100 ק"מ

ובקוטר של 56 ס"מ.

השלמת הפרויקט צפויה בשנת 2028

הזרוע הימית הטורקית עם הפנים

לחופי הלבנט (סוריה לבנון)

❖ קריסת משטר אסד בדצמבר 2024 וכינון משטרו החדש של א-שרע אל ג'ולני, בן טיפוחיו של ארדואן, מהווים הזדמנות פז עבור טורקיה לבסס ולהרחיב את השפעתה בחבל ארץ זה שהיה נתון בעבר תחת שליטת האימפריה העות'מאנית.

❖ **בהיבט הימי** מוערך שהשפעה טורקית זו עשויה לבוא לידי ביטוי בתחומים הבאים:

□ **סיוע בשיקום** חיל הים הסורי לרבות אספקת אמל"ח ימי והכשרת כוח אדם.

□ **נוכחות** מזדמנת או קבועה של **הצי הטורקי** במרחב החוף הסורי ואולי אף התבססות קבועה באחד הנמלים.

□ **השתלבות** טורקית בפיתוח **המים הכלכליים** הסוריים שטרם נוצלו.

❖ **לבנון**, שכנתה הדרומית של סוריה שאף היא **בעבר השתייכה לאימפריה העות'מאנית**, מעניינת אף היא את טורקיה. שבעת האחרונה הביעה נכונות להיות מעורבת ביישוב הסכסוך הבין-עדתי במדינה זו.

❖ ארדואן מגיב **בחרیפות רבה** לפעולות המבצעיות של ישראל **בלבנון ובסוריה**, ומצהיר בפומבי כי **"ביטחונה של טורקיה מתחיל בבירות ובדמשק"** וכי התקיפות הישראליות מאיימות

ישירות על טורקיה..

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

כוח משימה ימי טורקי מבקר בנמל לאטקיה בסוריה

(יולי 2026)

הכוח הימי הטורקי כלל:

פריגטה Istanbul קורבטה Ada

ואוניית עזר לוגיסטית

את הביקור הוביל מפקד הצי הטורקי,

אדמירל ארג'ומנט טטליאולו,

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

הזרוע הימית הטורקית

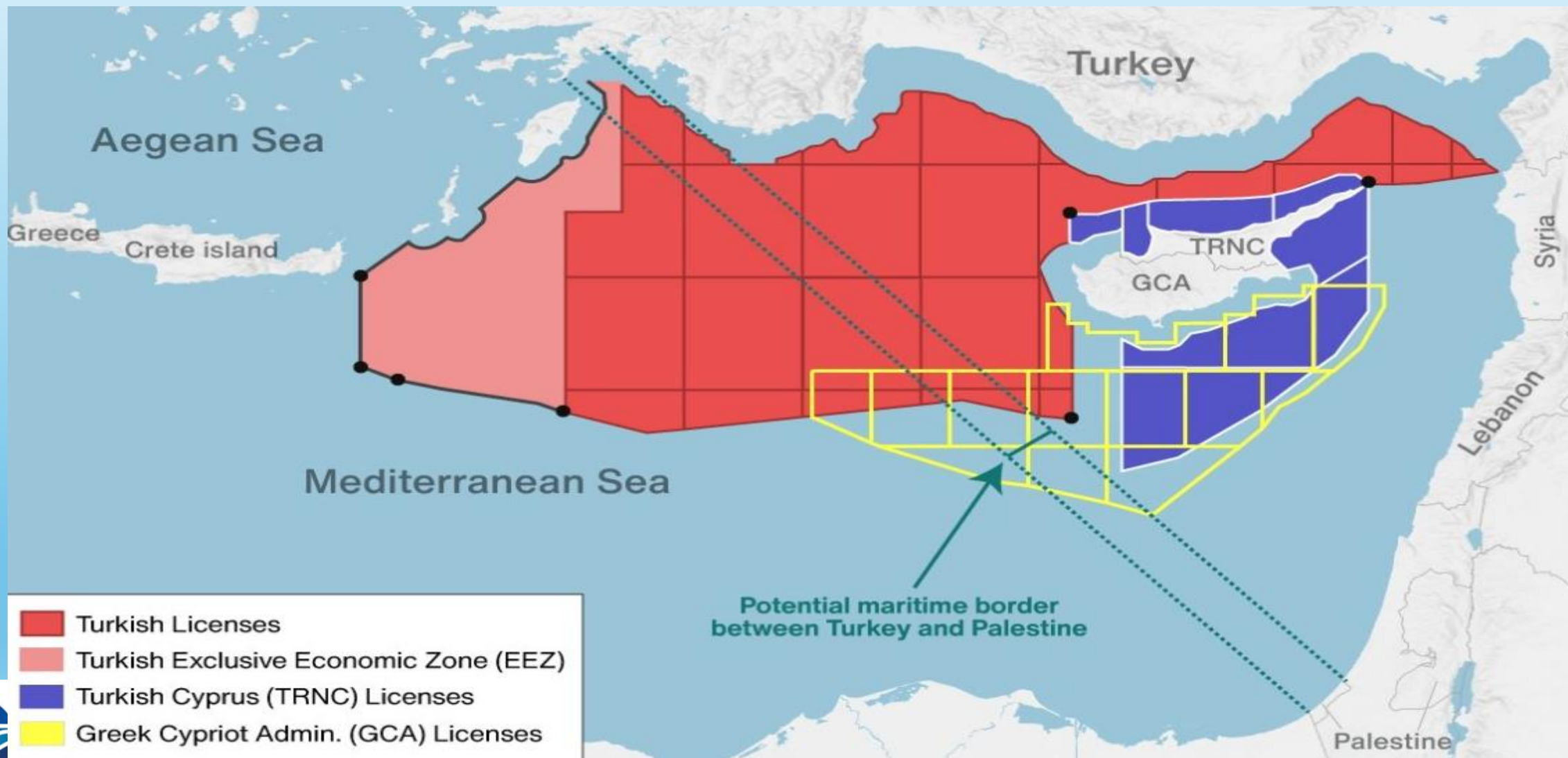
גם רצועת עזה על "הכוונת"

❖ גם רצועת עזה, שאף היא השתייכה בעבר לאימפריה העות'מאנית, עומדת כיום על הפרק מבחינתה של טורקיה.

❖ מעבר לשאיפה העזה של טורקיה להימנות על הרכב "הכוח הרב-לאומי לעזה", הועלה בעבר רעיון של אדמיראל טורקי (יאיג'י) לכוון תיחום של מים כלכליים משותפים של טורקיה ופלשתינ (בדומה לשטח המשותף עם לוב).

❖ ברקע הדברים, יש להזכיר את המעורבות הטורקית בארגון משטי המחאה לרצועת עזה. לא מן הנמנע שלאחד המשטים בעתיד, יתלווה כוח ימי טורקי.

תשומת לב להתעניינות הטורקית למים כלכליים משותפים עם הפלשתינים ברצועת עזה (בדומה למודל הלובי)

התחממות היחסים בין מצרים לטורקיה

כולל בתחום הימי

- ❖ יחסי מצרים לטורקיה היו בשפל עמוק מאז הדחתו של מורסי, איש האחים המוסלמים, על ידי הנשיא א-סיסי.
- ❖ בשנה האחרונה התחממו היחסים בין שתי המדינות לרבות ביקורים הדדיים של שני מנהיגי המדינות.
- ❖ במהלך ביקורים אלה ניתנו הצהרות על שיתוף פעולה אסטרטגי, והקמת מנגנוני תיאום חדשים.
- ❖ התחממות היחסים מביאה לידי ביטוי זינוק בשיתוף הפעולה הצבאי, לרבות תרגיל ימי משותף שהתקיים בספטמבר 2025.
- ❖ התרגיל הימי המשותף, לראשונה מזה 13 שנים, קיבל את הכינוי "ים הידידות", השתתפו בו כלי שיט וכלי טייס למשימות ימיות של 2 הצייס.
- ❖ גם מצרים וגם לטורקיה נחשבות כיום כמעצמות ימיות אזוריות ומוערך כי השת"פ ביניהן בתחום הימי עשוי לבוא לידי ביטוי גם בים התיכון וגם בים

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

האדום

תרגיל מצרי/טורקי משותף "ים הידידות"

מדגם תמונות (ספטמבר 2025)

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

❖ מהים התיכון והתחממות היחסים בין טורקיה למצרים, נמשיך להציג את מאפייני ההפעלה של הזרוע הימית הטורקית, במרחב שמדרום לתעלת סואץ.

❖ במרחב דרומי זה, באה לידי ביטוי פעילות טורקית ימית, המשלבת בו זמנית גם את חזון המולדת הכחולה וגם את החזון הניאו-עות'מאני, במוקדים:

- ☐ הים האדום.
- ☐ מפרץ עדן.
- ☐ המפרץ הפרסי.
- ☐ מפרץ עומאן והים הערבי.
- ☐ תת היבשת ההודית.

הים האדום כמרחב הפעילות של זרוע הים הטורקית

❖ בשנים האחרונות טורקיה מגלה עניין רב ביבשת אפריקה ובכלל זאת במזרח אפריקה הגובלת בים האדום.

❖ מרחב זה, נכלל כזכור בשליטת האימפריה העות'מאנית בעיקר מהמאה ה-16 ואילך

❖ בעשור האחרון החלה טורקיה לתקוע יתד בסודאן, בין השאר בתחום הימי לאחר ביקור רם דרג בשנת 2017 של ארדואן, שבמהלכו נחתם הסכם לחכירת הנמל והאי סואכין לטורקיה למשך 99 שנים.

❖ גם קטר, שותפתה של טורקיה, מעורבת בהשקעה לפיתוח הנמל.

❖ ביולי 2026 נחתם מזכר הבנות נוסף להקמת רציף גז חדש ב-סואכין על ידי חברה טורקית.

❖ במקביל טורקיה מספקת לצבא סודאן, אמל"ח מסוגים שונים כולל מל"טים מסוג Bayraktar TB2 ו-Akinci טילים וציוד צבאי.

ביקור של פריגטה טורקית בנמל פורט סודאן (במהלך סיור ב-24 מדינות אפריקאיות)

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

מפרץ עדן כמרחב הפעילות של זרוע הים הטורקית

❖ משנת 2011 ואילך מתקיימת מעורבות ופעילות טורקית במפרץ עדן ובמיוחד בסומלי שכוללת היבטים רבים בתחום הימי:

□ השקעה טורקית, מאז שנת 2014, לפיתוחו וניהולו של נמל מוגדישו וחתימה על הסכם חל הפעלה טורקית של הנמל למשך 34 שנים.

□ בפברואר 2024 חתמו שתי המדינות על הסכם הגנה, שיהיה בתוקף למשך עשור, שבמסגרתו טורקיה תקבל אחריות כוללת על הגנת השטח הימי של סומליה לרבות באמצעות אספקת הכשרה וציוד לחיל הים הסומלי כדי שיוכל להגן טוב יותר על מימיו.

□ בהמשך להסכם ההגנה מפברואר 2024 נחתם הסכם/מזכר הבנות נוסף במרץ 2024 שהעניק לחברה הטורקית Petroleri Türkiye זיכיון לחיפושי גז ב-3 'בלוקים' סך הכול שטח של 15,000 קמ"ר במימי סומליה.

□ במסגרת אותו הסכם פעלה, במרחב מוגדישו, מאז אוקטובר 2024, אוניית הסקר הסיסמי "ארוק-ראיס", סקר, שאותו סיימה באוגוסט 2025. הסקר שהניב תוצאות חיוביות עם אינדיקציות לנוכחות גז טבעי ונפט במים הכלכליים של סומלי.

□ בעקבות תוצאות הסקר החלו קידוחי ניסיון, כנראה באמצעות אוניית הקידוח Fatih.

□ הנה כי כן, הקשרים ההדוקים עם סומלי יש בהם כדי לממש את חזון "המולדת הכחולה" וכמו גם את החזון הניאו עות'מאני, שכן סומלי אף היא השתייכה בעבר לאימפריה העות'מאנית.

כי הנוכחות והפעילות הטורקית בסומלי תלך ותגבר במיוחד על רקע ההכרה הישראלית בסומלי-לנד, גם המצרי וגם הטורקי, שישראל תקים במרחב נמל ברברה מאחז צבאי.

אוניית סקר סיסמי 'ארוק-ראיס' בדרכה לחופי סומליה

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

מפרץ עדן כמרחב הפעילות של זרוע הים הטורקית (המשך)

❖ מלבד סומלי, מוערך שעוד שני מוקדים מעניינים את הטורקים במרחב הימי של מפרץ עדן- ג'יבוטי ודרום תימן:

□ ג'יבוטי:

בפברואר 2024 נחתמו באנקרה שלושה הסכמים בין טורקיה לג'יבוטי לשיפור שיתוף הפעולה ביניהן לרבות בתחום הצבאי. בשלב זה אין מידע על פעילות ימית טורקית בג'יבוטי, יחד עם זאת, טורקיה משקיעה כלכלית בג'יבוטי גם בתחומים של אנרגיה ודיג.

□ דרום תימן:

מוערך שמרחב זה קוסם וקורץ לטורקים גם משום אוכלוסייה סונית המצויה בו וגם משום הקרבה למיצר באב אל מנדב, נמלים כמו מוקלה ועדן בעלי חשיבות באוקיאנוס ההודי ובשל אוצרות הטבע הרבים במרחב הזה המשרתים את מימוש דוקטרינת "המולדת הכחולה" הטורקית.

המפרץ הפרסי והים הערבי כמרחב הפעילות

של זרוע הים הטורקית

❖ **בסיס ימי בקטר**: טורקיה וקטר הינן בעלות אוריינטציה מובהקת של תנועת "האחים המוסלמים". **בשנת 2014** הוחלט על הידוק הקשרים הצבאיים והכלכליים בין שתי המדינות לרבות החלטה טורקית להקים בסיס צבאי בקטאר כחלק מהסכם הגנה בין שתי המדינות. היה זה הבסיס הצבאי הטורקי הראשון, כולל מאחז ימי, שהקמתו החלה **בשנת 2017**.

❖ **השתתפות טורקית בכוח משימה ימי CTF-151**: פיקוד מרכז האמריקאי יזם הקמה של מספר כוחות משימה ימיים, אחד מהם CTF-151 שהוקם בשנת 2009 ומרחב פעילותו הינו בים הערבי ובמפרץ עדן. הצי הטורקי שותף פעיל וקבוע בכוח משימה זה ומעת לעת מתמנה קצין בכיר טורקי כמפקדו.

❖ **שת"פ ימי הדוק עם פקיסטן**: ציי שתי המדינות שותפים פעילים באותו כוח משימה ימי CTF-151. בין שני הציים מתקיימים ערוצי שת"פ נוספים לרבות סיוע טכנולוגי (שיפוץ צוללות "אגוסטה" פקיסטניות) ורכש של פריגטות/קורבטות Ada מתוצרת טורקית. גם חזון "המולדת הכחולה" עשוי להתממש במרחב הים הכלכליים של פקיסטן שאיננו מנוצל עדיין. בפברואר 2025 נחתמו מזכרי הבנות לרבות בתחומים של אנרגיה וחיפוש נפט.

פריסת כלי שיט צבאיים של טורקיה בבסיס צי קטרי בקיץ 2024

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

טורקיה-פקיסטן שיפוף ובניית כלי שיט שדרוג צוללות ובניית קורבטות

ארבע קורבטות מדגם Ada מתוצרת טורקית.

כינוי הדגם בפקיסטן: Babur

2 נבנו בטורקיה 2 נבנו בפקיסטן

שלוש צוללות מדגם Agosta-90B

שודרגו על ידי STM הטורקית

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY

אינטרסים ימיים נוספים של טורקיה בדרום מזרח אסיה

❖ מלבד פקיסטן, טורקיה פעילה בעוד מדינות בדרום מזרח אסיה בעלות אוכלוסייה מוסלמית סונית, בתחום הימי בין השאר בנייה/אספקת של כלי שיט צבאיים:

□ אינדונזיה - פריגטות מדגם ISTIF.

□ מלזיה - קורבטות מדגם ADA.

□ המלדיביים - ספינות סיור מהירות.

לסיכום-הזרוע הימית של טורקיה

- ❖ טורקיה הינה "מעצמת ביניים ימית" מרכזית ועצמאית, הפועלת ומשפיעה במרחב הימי של שלוש יבשות: אירופה, אפריקה ואסיה.
- ❖ טורקיה חברה בנאט"ו, שולטת על מצרי הים השחור (הבוספורוס/הדרדנלים)
- ❖ הזרוע הימית הטורקית מתבססת כיום על קומפלקס תעשייתי-ביטחוני חזק הכולל מערך של מספנות, חברות ותאגידים לפיתוח וייצור אמל"ח ימי מתקדם.
- ❖ המשטר הנוכחי בטורקיה רואה בזרוע הימית אמצעי בעל חשיבות אסטרטגית להשגה ומימוש של חזון "המולדת הכחולה" והחזון "הניאו עות'מאני" והפאן אסלאמי.
- ❖ בנוסף יש לראות בעתיד הקרוב התגבשות של ציר ימי של מדינות בעלות רוב סוני (טורקיה, פקיסטן ואולי גם סעודיה ומצרים) בתמיכה כלכלית של קטר.

הזרוע הימית של טורקיה

מנקודת ראות ישראלית

הזרוע הימית הטורקית מהווה אתגר מבחינתה של ישראל בשנים הבאים.

החיכוך הפוטנציאלי עלול לבוא לידי ביטוי בעיקר במרחב הימי של מרכז ומזרח הים התיכון.

בצד המודעות לקיומו של האתגר, שומה על ישראל לכלכל את צעדיה ואת התייחסותה, ובמיוחד את הצהרות בכירה בצורה מושכלת:

❑ מצד אחד, להכיר היטב את האתגר ולגבש דרכים וחשיבה כיצד להתמודד מולו בעתיד בתרחישים שונים של הסלמה.

❑ מצד שני, לא להרבות בהצהרות שיש בהן משום "ליבוי הלהבות והבעירה", כדי שלא תתקיים "הנבואה שמגשימה את עצמה".

תודה על ההקשבה

ISRAELI NATIONAL CENTER OF
BLUE ECONOMY